

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนชุมชนในตำบลเมืองจัง ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเพื่อมองหาปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการกองทุนเป็นไปได้ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น จากข้อมูลทุติยภูมิ จากการประยุกต์ใช้เทคนิค participatory rural appraisal การสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้จัดการกองทุน และจัดสัมมนาสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน

จำนวนเงินของกองทุนต่างๆ ในตำบลเมืองจัง ณ ตุลาคม 2543 มีเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 6,484,350 บาท กองทุนที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องนานที่สุด คือ กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ และกองทุนวัด หมู่บ้านที่มีเงินกองทุนรวมกันมากที่สุด คือ หมู่ที่ 1 โดยกองทุนกลุ่มเกษตรยั่งยืน หมู่ที่ 1 เป็นกองทุนที่มีเงินมากที่สุด กองทุนที่มีการเพิ่มจำนวนเงินหมุนเวียนมากที่สุด คือ กองทุนกลุ่มออมทรัพย์ หมู่ที่ 4 และกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ หมู่ที่ 8

การออมทำให้ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้นและมีทางเลือกอื่นแทนการกู้ยืมนายทุน กองทุนกลุ่มออมทรัพย์จัดเป็นกองทุนที่เติบโตเร็วเมื่อเทียบกับกองทุนที่รัฐจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์เมื่อมีกำไรมากขึ้นมักนำกำไรมาจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ขณะนี้มีเครือข่ายสวัสดิการกลุ่มออมทรัพย์ในระดับที่ใหญ่กว่าระดับหมู่บ้าน รูปแบบการจัดสวัสดิการ ได้แก่ การจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่สมาชิก สวัสดิการกรณีสมาชิกเจ็บป่วยต้องนอนรักษาในโรงพยาบาล หรือสมาชิกเสียชีวิตซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมทั้งในแนวราบและแนวตั้ง

เงื่อนไขที่ทำให้การจัดการกองทุนเป็นไปได้ด้วยดี ได้แก่ ความผูกพันแบบเครือญาติ ความน่าเชื่อถือของผู้จัดการกองทุน ความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุน มีช่องทางการสื่อสารซึ่งถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบกำกับ ในกลุ่มผู้หญิงมีช่องทางการสื่อสารที่ลงลึกในรายละเอียดและแพร่ขยายไปเร็ว และมีกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่

กระบวนการจัดการที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การจัดการซึ่งเริ่มขณะที่กองทุนยังมีขนาดเล็กและผู้จัดการเรียนรู้การจัดการไปพร้อมกับการเติบโตของกองทุน การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดการกับสมาชิกและสมาชิกกับสมาชิก รูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสมาชิกเข้าใจง่าย การมีส่วนร่วมในการจัดการและการเชื่อมโยงทุนต่างๆ